

UDK: 341.645.2
pregledni članak
primljen 27. studenoga 2001.

Vesna Popović, dipl. iur.,
mlađi asistent Pravnog fakulteta u Mostaru

POVIJESNE PRETEČE STALNOG MEĐUNARODNOG KAZNENOG SUDA

U ovom radu prikazan je dosadašnji napor međunarodne zajednice da formiranjem izvanrednih sudova na kojima su suđeni ratni zločinci predoči teške povrede ljudskih prava do kojih je došlo tijekom II. svjetskog rata te, pedesetak godina kasnije, na području bivše Jugoslavije.

Autorica nas u prvom dijelu rada upoznaje sa suđenjem nacističkim ratnim zločincima na sudu za ratne zločine u Nürnbergu. Iako je ovaj sud ostvario svoju svrhu, imao je jedan veliki nedostatak a to je da je on bio utemeljen kao *ad hoc* sud. U drugom djelu izvršen je prikaz dvaju međunarodnih kaznenih sudova - Međunarodnog kaznenog suda za ratne zločine na području bivše Jugoslavije (ICTY) i stalnog Međunarodnog kaznenog suda (ICC).

Globalnom analizom navedenih sudova pokušava se zaključiti u kojem smislu (tehničkom, pravnom i političkom) oni predstavljaju prethodnicu Stalnom međunarodnom kaznenom sudu.

UVOD

Povijest nam govori da su ljudi od samih početaka čovječanstva dolazili u različite sukobe.

U početku su to bili sukobi lokalnog karaktera, a napretkom tehnike dolazi i do sukoba globalnih razmjera, prije svega tu navodimo masovne oružane sukobe koji su se razlikovali kako po broju ljudi na zaraćenim stranama tako i po tehničkoj usavršenosti sredstava korištenih u tim sukobima. Razvojem civilizacije nužno je rasla i potreba o uvođenju općih pravila ratovanja. Međunarodno pravo je u svojim počecima priznavalo da svaka suvremena država ima pravo na vođenje rata.¹ Tako je 1919. godine osnovana ozbiljnija međunarodna zajednica pod nazivom Liga naroda, koja po prvi put u povijesti razlikuje zabranjeni od dopuštenog rata i uvijek je sve svoje snage usmjeravala da zaštiti osnovne vrijednosti čovječanstva u očuvanju mira, kao osnovnom preduvjetu za daljnji napredak. Naime, 1928. godine sklopljen je Brian-Kellogov pakt, koji apsolutno zabranjuje svaki oblik rata.²

¹ Jus ad bellum

² Vidi: Vladimir Đuro Degan, *Međunarodno pravo*, Rijeka 2000, str. 60.

Konačan napor međunarodna zajednica učinila je 24. listopada 1945. godine u San Franciscu, kad je osnovala Organizaciju ujedinjenih naroda³ (OUN) čiji je cilj očuvanje međunarodnog mira i poretka. Sve do tada nije postojao djelotvoran sustav kažnjavanja onih koji ne poštuju norme međunarodnoga i humanitarnog prava. Drugi svjetski rat obilježen je izuzetno krvavim i svirepim zločinima čiji su se krivci morali izvesti pred sud i kazniti. Stoga su osnovani Međunarodni vojni sudovi u Nürnbergu i Tokiu. Naime, 8. kolovoza 1945. godine u Londonu je potpisan Statut za Međunarodni vojni sud na kome su kažnjavani odgovorni za ratne zločine, i to je bio jedan od najvažnijih savezničkih vojnih ciljeva.

Ono što je svijet poslije Nürnberga i Tokia mislio da se više neće ponoviti, ipak se ponovilo i to ponovno u srcu Europe naočigled cijele međunarodne zajednice. Nakon četiri godine krvave ratne kataklizme na području bivše Jugoslavije Vijeće sigurnosti UN-a je rezolucijom 827 od 25. svibnja 1993. godine donijelo odluku o utemeljenju Međunarodnog kaznenog suda⁴ za progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnoga humanitarnog prava počinjenog na prostoru bivše Jugoslavije od 1991. godine (ICTY).

U sklopu UN-a bilo je više vrlo ozbiljnih inicijativa i ideja o kodifikaciji međunarodnog kaznenog prava te o uspostavi stalnog suda za ratne zločine. Ove inicijative sve do Rimskog statuta, koji je usvojen 1998. godine u Rimu u prisutnosti 160 zemalja, nisu bile realizirane iz straha velikih svjetskih političkih moćnika da i oni jednog dana ne budu kao okrivljeni sjedili pred tim sudištem. Naime, do 17. lipnja 2000. godine pristupanje Statutu potpisalo je 98 država, među kojima je i BiH⁵. Nadamo se da će ovim Statutom svi zločini protiv čovječnosti biti napokon podložni pravdi, a da će sve njegove izvršitelje konačno sustići pravda.

POVIJESNI RAZVOJ KAZNENOG SUDA

Ideja o osnivanju međunarodnog pravosuđa uopće, pa i međunarodnog kaznenog suda, nastala je i razvijala se usporedno sa stvaranjem odgovarajućih ekonomskih, političkih i pravnih uvjeta unutar međunarodne zajednice.⁶ S obzirom na navedene karakteristike, cijeli razvojni put međunarodnog pravosuđa može se podijeliti na:

1. Razdoblje do Prvog svjetskog rata,
2. Razdoblje između dva rata,
3. Razdoblje poslije Drugog svjetskog rata.

U početku su odnosi između država bili uređeni običajnim pravom i u najvećoj mjeri su se odnosili na pitanja ratovanja i to, općenito gledano, na uvjete pod kojima jedna država ima pravo na rat, na metode ratovanja, sredstva koja se u ratu mogu upotrijebiti i sl. 19. stoljeće je bilo obilježeno brojnim i surovim ratovima, tako da u

³ Vidi: Juraj Andrassy, *Međunarodno pravo*, Zagreb 1978, str. 370.

⁴ Vidi pobliže: Vladimir Đuro Degan, Isto, str. 753.

⁵ Vidi tekst u *Godišnjaku Pravnog fakulteta u Sarajevu*, Sarajevo 2000, str. 337 - 359.

⁶ Vidi: Vladan A. Vasiljević, *Međunarodni Krivični sud*, Institut za kriminološka i kriminalistička istraživanja, Beograd 1968, str. 9.

tom razdoblju dolazi do sklapanja niza multilateralnih međunarodnih ugovora kojima su utvrđena konkretna pravila ratovanja bez obzira tko ih je izvršio jer su ista bila ocijenjena kao štetna i opasna za ukupni međunarodni poredak. S obzirom da se po svojoj surovosti i zastrašujućem razaranju ratne tehnike i suvremenih sredstava ratovanja posebno mogu istaći dva svjetska i čitav niz tzv. lokalnih ratova, međunarodna je zajednica bila prisiljena osnivati različite međunarodne organizacije koje su imale za cilj ideju humanosti, od kojih su najvažnije Liga naroda i Organizacija ujedinjenih naroda.

Time se stvara međunarodno kazneno pravo kao jedan novi vid međunarodnog prava. Međunarodno kazneno pravo usko je vezano s međunarodnim ratnim pravom, koje regulira odnose među subjektima međunarodnog prava za vrijeme rata. Međunarodna zajednica prvi put kažnjava kršenje međunarodnog ratnog prava formiranjem dva međunarodna vojna suda za zločine počinjene u Drugom svjetskom ratu,⁷ i to:

- a. Međunarodni vojni sud u Nürnbergu (tzv. Nürnberški sud),
- b. Međunarodni vojni sud za Daleki istok (tzv. Tokijski sud).

U mjerodavnosti ovih sudova bilo je suđenje glavnim nacističkim i japanskim ratnim zločincima. Pola stoljeća kasnije dolazi do formiranja međunarodnog kaznenog suda za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije (Haški tribunal) i međunarodni kazneni sud za zločine počinjeni u Ruandi. Međunarodna zajednica je uvidjela potrebu za postojanjem jednoga stalnog međunarodnog kaznenog suda te je inicirala usvajanje i potpisivanje Rimskog statuta 1998. godine u Rimu čija je mjerodavnost ograničena na najteže zločine⁸ za koje je zainteresirana međunarodna zajednica kao cjelina

SUĐENJE POSLIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA

Zločini sila Osovine u Drugom svjetskom ratu bili su izuzetno svirepi da normalan ljudski um nije mogao prijeći preko njih i ostaviti ih nekažnjenima. Svjetska javnost je nakon saznanja za logore za masovnu likvidaciju i polja smrti koje je Treći Reich svjesno utemeljio da bi uništio populaciju koja se nije uklapala u koncepciju Hitlerova Trećeg Reicha, zahtijevala da se zločinci kazne. Saveznički državni i političari već su početkom Drugog svjetskog rata upozoravali vodstvo Trećeg Reicha na počinjene zločine, ali se njemačka strana na to nije obazirala. U prosincu 1941. godine britanski premijer Churchill i američki predsjednik Roosevelt pripremili su u Washingtonu tekst deklaracije (Izjava 26 nacija – Deklaracija Ujedinjenih naroda od 1. siječnja 1942. godine)⁹ koju su kasnije potpisale brojne države članice velike savezničke koalicije. U ovom razdoblju najznačajnija je tzv. Moskovska konferencija održana 30. listopada u Moskvi, na kojoj je donijeta Moskovska deklaracija predstavnika vlada triju velikih savezničkih sila o njemačkim zvjerstvima, u kojoj se ističe: »Ujedinjeno Kraljevstvo, Sjedinjene Američke Države i Sovjetski Savez primili su iz mnogih izvora dokaze o

⁷ Vidi pobliže: Vladimir Đuro Degan, Isto, str. 752.

⁸ Zločin obuhvaća: Zločin genocida, zločin protiv čovječnosti, ratne zločine i zločine agresije.

⁹ Vidi tekst: *Pravnik*, god. 29. br. 2. (58), Zagreb 1996, str. 16 - 21.

zvjerstvima, pokoljima i hladnokrvnim masovnim pogubljenjima koja se vrše od strane hitlerovskih snaga iz mnogih zemalja od njih pregaženih i iz kojih se oni sada postojano istjeruju...»; dalje se ističe da prilikom bilo kakvog primirja zaključenog s bilo kojom njemačkom vladom «oni njemački oficiri i vojnici kao i članovi nacističke stranke koji su odgovorni za ova zvjerstva, pokolje i pogubljenja, ili su dobrovoljno u njima sudjelovali bit će vraćeni u zemlje u kojima su izvršena njihova odvratna nedjela, kako bi im se moglo suditi i kazniti ih po zakonima tih oslobođenih zemalja i slobodnih vlada koje budu u njima obrazovane».¹⁰

Namjere savezničkih sila potvrđene su i konferencijom triju šefova vlada, koja je održana na Krimu 11. veljače 1945. godine, na kojoj je donesena Krimska deklaracija o nužnosti kažnjavanja nacističkih ratnih zločinaca. Povelja Ujedinjenih naroda, kao i zaključci konferencije u Potsdamu 2. kolovoza 1945. godine, sadrže načela odgovornosti za ratne zločine i kažnjavanje njihovih počinitelja. U vezi s načelom suđenja tim zločinima, u Londonu je 8. kolovoza 1945. godine zaključen Sporazum o gonjenju i kažnjavanju glavnih ratnih zločinaca europskih sila Osovine. Time su stvoreni pravni temelji i uvjeti za suđenje glavnim ratnim zločincima u Nürnberškom procesu.¹¹

Da bi se utvrdila jedinstvena osnova za suđenje ratnim zločincima, Kontrolni savjet za Njemačku donio je Zakon br. 10, od 20. prosinca 1945. godine, kojim su detaljnije razrađena načela suđenja. Taj zakon je primjenjivao Međunarodni vojni sud, kao i drugi sudovi u okupacijskim zonama Njemačke.

Međunarodni vojni sud u Nürnbergu

Mjerodavnost Međunarodnog vojnog suda u Nürnbergu određena je Statutom Međunarodnog vojnog suda, koji u članku 6. propisuje zločine za koje su se kažnjavali pojedinci i članovi organizacija sila Osovine, a to je prije svega:¹²

1. zločini protiv mira,
2. ratni zločini,
3. zločini protiv čovječnosti.

Za zločine zajedničkog planiranja ili zavjere radi provedbe takvih zločina odgovorni su vođe, organizatori, poticatelji i sudionici koji su sudjelovali u izvršenju ili sastavljanju zajedničkog plana urote radi izvršenja gore navedenih zločina. Poslije formulacije međunarodnih kaznenih djela Statut je odredbama koje slijede postavio tri vrlo važna načela, i to:

1. načelo individualne odgovornosti poglavara države,
2. načelo odgovornosti za kazneno djelo počinjeno po naredbi pretpostavljenog,
3. načelo odgovornosti za članstvo u zločinačkim skupinama i organizacijama.¹³

¹⁰ Ujedinjene nacije - Zbirka dokumenata 1941-1945. godine, Beograd 1948, Arhiv za pravne i društvene nauke, str. 14. i 17 - 18.

¹¹ Vidi tekst: V. Ibler, *Rječnik međunarodnog javnog prava*, Zagreb 1987. str. 147.

¹² Vidi isto. str. 270, 358, 359.

¹³ Vidi: *Statut Međunarodnog vojnog suda*, čl. 7, 8. i 9.

Međunarodni vojni sud u Nürnbergu bio je sastavljen od četiri suca i četiri zamjenika, koje je imenovala vlada Velike Britanije, SAD i Francuske. Presude su donesene većinom glasova, a u slučaju podjele glasova odlučivao je glas predsjednika suda.

Pred sud su bila izvedena 22 ratna zločinca. Sud je bio ovlašten optuženom, čija je krivnja utvrđena, izreći smrtnu kaznu ili drugu kaznu koju bude smatrao pravednom.

Presuda je bila konačna i protiv nje nije bila dopuštena žalba, a za njezino izvršenje bila je potrebna suglasnost Nadzornog vijeća za Njemačku, koje je moglo kaznu smanjiti ili izmijeniti, ali nije mogao pooštriti.¹⁴ Međunarodni vojni sud je 30. rujna i 1. listopada 1946. godine nakon devetomjesečnog suđenja proglasio pravorijek kojim je izrekao:

- 12 smrtnih kazni, koje će biti izvršene vješanjem,
- 3 doživotne kazne,
- 4 kazne na razdoblje od 10 do 20 godina,
- 3 oslobađajuće presude.

Osim što se po prvi put u povijesti sudilo najvišim državnim i političkim dužnosnicima jedne države, sudilo se po prvi put i zločinačkim organizacijama poput:

1. Vladi Reicha,
2. političkom vodstvu Nationalsocijalističke njemačke radničke stranke,
3. Jurišnim odredima stranke,
4. Zaštitnim odredima (SS),
5. Sigurnosnoj službi (SD),
6. Tajnoj državnoj policiji (Gestapo),
7. Generalštabu i Vrhovnom zapovjedništvu njemačkih oružanih snaga.

Osuđeni na kazne zatvora upućeni su na izdržavanje kazne u zatvor Spandau, koji je stavljen pod zajedničku upravu četiri velike sile. U Potsdamu je donesena odluka o osnivanju Međunarodnog vojnog suda u Tokiu.

Međunarodni vojni sud u Tokiu

Japanskim ratnim zločincima suđeno je pred Međunarodnim vojnim sudom u Tokiu. Taj proces vođen je na sličnim načelima kao onaj u Nürnbergu. Za razliku od Nürnbeškog suda, ovaj u Tokiu je imao 11 članova, koje je imenovao vrhovni zapovjednik za Daleki istok, na prijedlog vlada savezničkih zemalja. Pred sud je izvedeno 25 optuženih od kojih su neki bili ministri, diplomate i vojni zapovjednici. Međunarodni vojni sud u Tokiu izrekao je:

- 5 smrtnih kazni,
- 16 doživotnih kazni,
- 2 kazne na razdoblje od 7 do 20 godina.

Na koncu, kad sagledamo konačan epilog suđenja u Nürnbergu i Tokiu, postavlja se pitanje, je li pravda doista i zadovoljena?

¹⁴ Statut Međunarodnog vojnog suda, čl. 26. i 29.

MEĐUNARODNI KAZNENI SUD U DEN HAAGU

Cijeli proces raspada bivše Jugoslavije počeo je osamostaljenjem, razdruživanjem i međunarodnim priznavanjem nekih od njezinih federalnih jedinica, što je dovelo do ratne kataklizme koju su obilježile mnoge ljudske žrtve i velika materijalna razaranja. Naime, ovdje su bile jasno izražene želje nekih federalnih jedinica bivše jugoslavenske federacije da iskoriste pravo na samoodređenje naroda čiji je temelj bio u Ustavu od 1974. godine. Temeljem toga Slovenija, Hrvatska, Makedonija i BiH krenule su tragom stvaranja suverenih država, dok su na konceptu jedinstvene i centralizirane savezne države ostale Srbija i Crna Gora.

Cijeli proces pratila je međunarodna zajednica izravno putem Vijeća sigurnosti i drugih organizacija lokalnog karaktera poput OESS-a, Europske unije i Kontakt skupine.¹⁵ Ipak presudnu ulogu o svemu imalo je Vijeće sigurnosti, koje je prema svojim procjenama donosilo konkretne odluke putem svojih rezolucija. Tako je rezolucijom 827 od 25. svibnja 1993. utemeljen Međunarodni kazneni sud za područje bivše Jugoslavije.¹⁶ Uz ovu rezoluciju prihvaćeno je izvješće Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, kojem je dodat Statut ovog suda. To je ujedno prvi put u povijesti da je osnovan sud rezolucijom Vijeća sigurnosti, temeljem glave VII. Povelje UN-a,¹⁷ a ne nekim ugovorom, kao do sada.

Statutom međunarodnog suda određeno je da će sjedište ovog suda biti u Haagu - Nizozemska, ali on može zasjedati i vršiti svoju djelatnost drugdje, kada to smatra poželjnim. Sud ima statutarne odredbe o tome za koja je kaznena djela mjerodavan i ona su eksplicitno navedena kao:

1. teška kršenja Ženevskih konvencija, iz 1949,
2. kršenje zakona i običaja rata,
3. genocid,
4. zločin protiv čovječnosti.

Međunarodni kazneni sud u Haagu sastoji se od sljedećih tijela:

1. vijeća (tri raspravna i jedno žalbeno),
2. tužiteljstva,
3. tajništva koje pomaže vijećima i tužitelju.

Vijeća imaju jedanaest nezavisnih sudaca, od kojih dva ne mogu biti iz iste države, koji će raditi:

- a) u sastavu od trojice sudaca u svakom sudskom vijeću,
- b) u sastavu od petorice sudaca u žalbenom vijeću.

Suce Međunarodnog suda bira Opća skupština s liste koju predlaže Vijeće sigurnosti UN-a. Suci se biraju na četiri godine, s tim da mogu biti ponovno birani, a njihov položaj i uvjeti su isti kao i za suce Međunarodnog suda pravde. Suci između sebe biraju predsjednika koji je član žalbenog vijeća, te je istodobno i predsjedatelj.¹⁸

¹⁵ Kontaktna skupina-SAD, Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska, Italija i Ruska Federacija.

¹⁶ Vidi поближе: Vladimir Đuro Degan, Isto, str. 753.

¹⁷ Vidi: Mustafa Bisić, Isto, Sarajevo 1996. str. 60.

¹⁸ Vidi поближе: Mustafa Bisić, Isto, str. 64. i 65.

Vijeće sigurnosti imenuje tužitelja na prijedlog glavnog tajnika UN-a, njegov mandat traje četiri godine, s tim da može biti ponovno imenovan. Osoblje u uredu tužitelja imenuje glavni tajnik UN-a na prijedlog tužitelja.

Tajništvo je zaduženo za administraciju i pomaganje Međunarodnom sudu. Čini ga tajnik i ostalo potrebno osoblje. Tajnika imenuje glavni tajnik UN-a nakon dogovora s predsjednikom suda. Njegov mandat traje četiri godine, s tim da ponovno može biti izabran.

Službeni jezici Međunarodnog suda su engleski i francuski, a sud se financira iz proračuna Ujedinjenih naroda.

Postupak pred sudom može se podijeliti na tri stadija:¹⁹

1. pripremni postupak,
2. glavnu raspravu,
3. postupak povodom pravnih lijekova.

Sudske odluke donose se većinom glasova sudaca sudskog vijeća, koje se javno objavljuju. Sud može izreći samo kazne zatvora, što predstavlja novinu u ovakvom načinu kažnjavanja iz razloga što sud nema pravo izreći smrtnu kaznu.

Prema članku 29. Statuta, države su dužne surađivati s Međunarodnim sudom u istrazi i vođenju kaznenog postupka protiv osoba optuženih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

Unatoč nedostatku političke volje za suradnju s Međunarodnim sudom, te nastojanju država koje su sudjelovale u ratu da izigraju njegovu mjerodavnost nad njezinim državljanima, nadamo se da će taj kazneni postupak međunarodne zajednice na počinitelje ratnih zločina biti uspješan. No, međunarodna zajednica će ipak biti najuspješnija ukoliko profunkcionira stalni kazneni sud za ratne zločine koji bi napokon bio ostvarenje nastojanja civiliziranog svijeta za trajnim mirom.

Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda

Posljednji međunarodni dokument koji ima golemo značenje za razvoj međunarodnog javnog, a posebno međunarodnog kaznenog prava, je Rimski sporazum o formiranju Međunarodnog kaznenog suda. Sporazum je zaključen 17. lipnja 1998. na diplomatskoj konferenciji u Rimu koja je održana u nazočnosti 160 opunomoćenih predstavnika zemalja²⁰, i njime je istodobno usvojen i Statut Međunarodnog kaznenog suda. Cilj ovog suda je da se pred lice pravde u budućnosti izvedu svi oni koji su odgovorni za najteže zločine međunarodnog karaktera, tj. one navedene u Statutu.

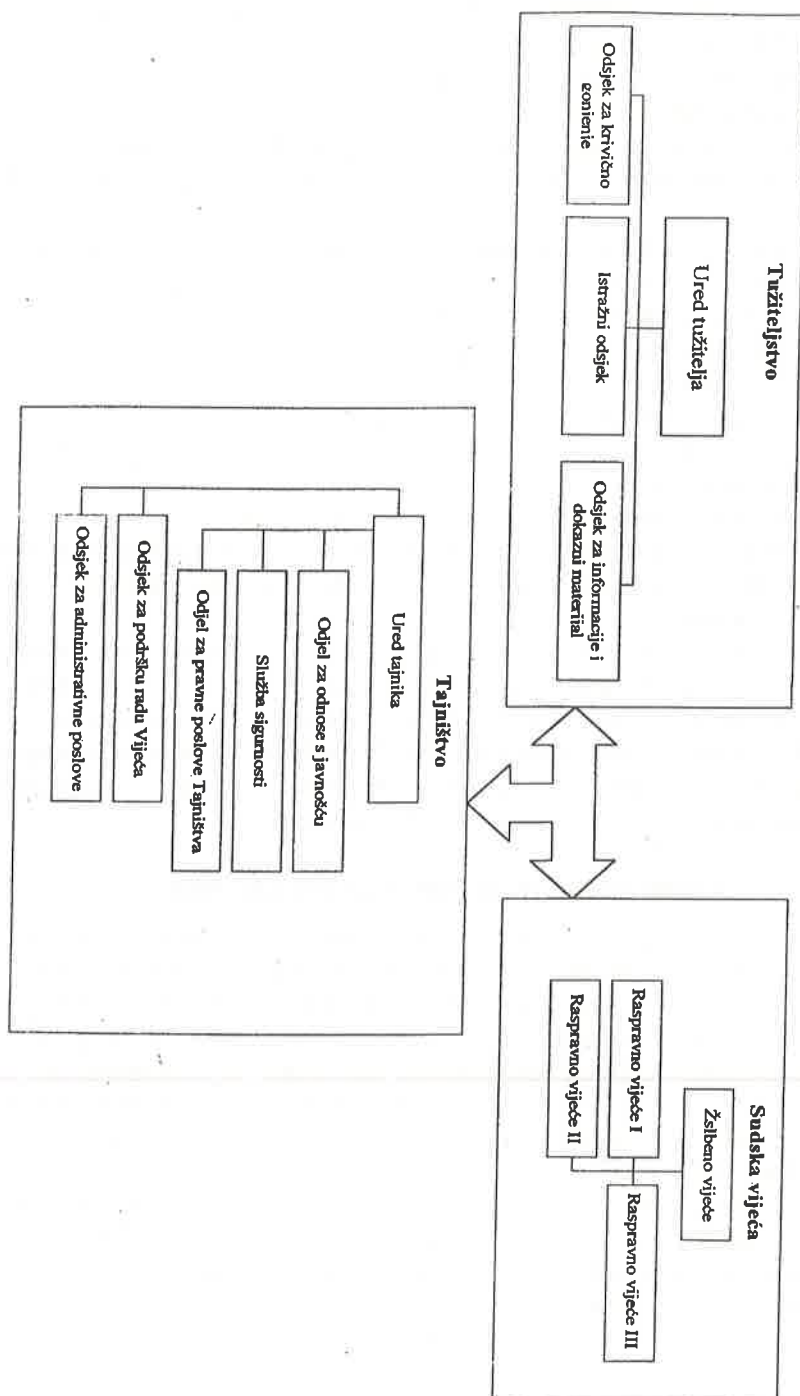
Statut ima 128 članaka, čije su odredbe klasificirane u 13 odjeljaka, i to: Uspostava suda; Mjerodavnost, prihvatljivost i pravo koje se primjenjuje; Opća načela kaznenog prava; Sastav i upravljanje sudom; Istraga i gonjenje; Sudenje; Kazne; Žalba i revizija; Međunarodna suradnja i sudska pomoć; Izvršenje kazne; Skupština država strana; Financiranje i završne klauzule.

¹⁹ Vidi pobliže: *Pravnik*, godina 29, br. 2 (58), Zagreb 1996, str. 32.

²⁰ Statut je usvojen sa 120 glasova za, 7 ih je bilo protiv i 21 glas je bio uzdržan. Bitno je da su SAD i Kina kao stalne članice Vijeća sigurnosti, glasovale protiv.

Međunarodni kazneni tribunal za bivšu Jugoslaviju

Organizacijski dijagram

Članak 5. st. 1. Rimskog statuta utvrđuje da će »Mjerodavnost Suda biti ograničena na najteže zločine za koje je zainteresirana međunarodna zajednica kao cjelina«. Zločin genocida²¹ posebno je razrađen čl. 6. Statuta, a on podrazumijeva svako djelo i postupak koji ima za cilj uništenje u cijelosti ili djelomično neke nacionalne, etničke, rasne i vjerske skupine (ubojstvo članova skupine, teži napadi na fizički i duševni integritet članova skupine, namjerno dovođenje skupine u stanje da bude potpuno ili djelomično fizički iskorištena, poduzimanje mjera za sprječavanje rađanja djece unutar skupine, prinudno premještanje djece u drugu skupinu, izravni javni poticaj na genocid, poticaj i sudjelovanje u genocidu).²² Statut izričito navodi da Sud ima mjerodavnost (*ratione temporis*) samo za zločine počinjene nakon stupanja na snagu ovog Statuta.

Prihvaćajući opća načela kaznenog prava, Statut sadrži odredbe o načelu legaliteta (*Nullum crimen sine lege*) o zabrani retroaktivnosti i primjeni blažeg zakona.

Članci 25. i 26. utvrđuju načelo *ratione personae*, gdje se izričito navodi da će ovaj Sud biti isključivo mjerodavan za fizičke osobe, i to one starije od 18 godina.

Sastav i upravljanje sudom utvrđeno je odredbama čl. 34-52. Statuta. Utvrđuje se da se Sud »sastoji od Predsjedništva, odjela za žalbe, odjela za suđenje, odjela za prethodni postupak, ureda tužitelja i tajništva«. Sud će imati 18 sudaca, državljana različitih država, koji će biti izabrani od strane Skupština država članica Statuta. Mandat sudaca traje 9 godina; oni moraju biti osobe visokih moralnih načela, nepristrani i moraju ispunjavati uvjete koje inače moraju imati pri izboru na najveće sudske dužnosti u svojim matičnim zemljama.²³

Predsjedništvo će činiti predsjednik i prvi i drugi potpredsjednik, koji će biti izabran apsolutnom većinom glasova sudaca. U obavljanju svojih mjerodavnosti predsjedništvo će koordinirati i tražiti suglasnost tužitelja o svim pitanjima od zajedničkog interesa.

Odjel za žalbe sastojat će se od predsjednika i četvero drugih sudaca, a Sudski odjel i Odjel za prethodni postupak neće imati manje od po šest sudaca. Sud će svoju funkciju ostvariti u vijeću.

Značenje ovog suda je veliko, a njegovi učinci na osiguravanju trajnog mira u svijetu ostaju tek da se vide.

ZAKLJUČAK

Drevna arapska izreka nas podsjeća: *Ako na svijetu ima išta nepogrešivo – to je iskustvo*. Svijet je, na žalost, još uvijek daleko od svojih želja i nastojanja, za postizanje trajnog međunarodnog mira. Pouke koje je ostavila prošlost nerijetko se zaboravljaju,

²¹ Ujedinjeni narodi usvojili su 1948. godine Konvenciju o kažnjavanju i suzbijanju genocida. Republika Hrvatska i BiH kao slijednice bivše SFRJ stjecanjem neovisnosti preuzele su i prihvatile ovu konvenciju.

²² Vidi: ICTY, www.un.org/icty / icty čl. 4.

²³ Poblize: Statut, ICC ČL. 36.

iako bi o njima trebalo razmišljati prije donošenja planova za budućnost. Iskustva iz prošlih ratova i velike žrtve pokazuje da čovjek stoljećima stoji na pragu stare latinske izreke *Homo homini lupus est*. Ideja o formiranju međunarodnih kaznenih sudova pomak je k tome da se napokon kazne krivci i počinitelji surovih zločina protiv čovjeka i općenito protiv mira u svijetu.

Analizom dosadašnjih međunarodnih sudišta postavlja se pitanje, tko je kome sudio? Zasigurno je jedno, pobjednici sude poraženima. Primjerice, tko će suditi kome za bacanje atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki, nije li to zločin ravan onome koji je nacistička Njemačka počinila ubijanjem tisuće nedužnih zbog rase, vjere i boje kože.? Pitanje jesu li pobjednici potkopali tvrdnju o pravednosti na kojoj su temeljili suđenje svojim neprijateljima u Nürnbergu i Tokiu ostat će vječita dvojba. Nije li temeljno ljudsko pravo i pravo na žalbu, a to osuđenim ratnim zločincima u Nürnbergu i Tokiu nije bilo dopušteno.

Institut međunarodnog kaznenog prava ima smisla samo ako se pred međunarodnim sudovima budu kažnjavali svi ratni zločinci, dakle oni koje su počinili poraženi i oni koje su počinili pobijeđeni. Rimski statut je put ka tome i nada da će generacije koje sada umiru na bojnim poljima napokon prihvatiti drevnu arapsku izreku i konačno naučiti nešto iz povijesti.

HISTORICAL PREDECESSORS OF THE PERMANENT INTERNATIONAL CRIMINAL COURT (ICC)

Summary

This work is a representation of all the efforts by the international community that created extraordinary courts at which war criminals are put on trial in order to show the gross violation of human rights that occurred during World War II and fifty years later on the territories of the former Yugoslavia.

In the first part the author introduces us to the process of trial of nazi war criminals at the court for war crimes in Nuremberg. Although this court has achieved its task, it had one big disadvantage and that was the fact that this court was established as an ad hoc court. In the second part there is an overview of two international criminal courts – The international criminal tribunal for war crimes on the territories of the former Yugoslavia (ICTY) and permanent International criminal court (ICC).

Using the global analysis of the above courts the author tries to conclude in which sense (technical, legal and political) they represent the advance to a permanent International criminal court.